

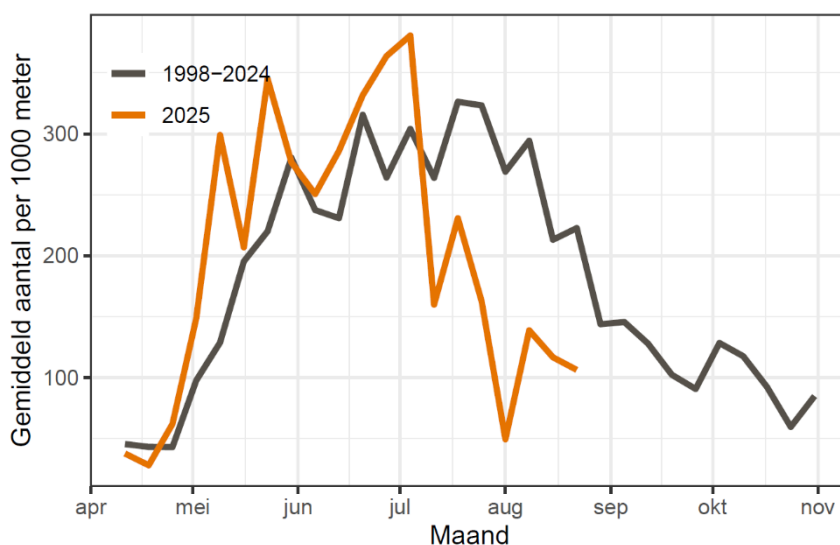
Nieuwsbrief meetnet libellen

Augustus 2025

Beste teller,

Na een goede start in het voorjaar is het gemiddeld aantal libellen op de routes vanaf juli flink gekelderde. De voorjaarssoorten hadden een goed jaar, maar voor de zomersoorten geldt het tegenovergestelde: die doen het veel minder goed dan gemiddeld. Ongetwijfeld speelt de droogte die we begin dit jaar hebben meegemaakt daarin een rol, bijvoorbeeld bij de pantserjuffers.

Gemiddeld aantal libellen in meetnet libellen

Waar zijn de tengere pantserjuffers?

De laatste jaren waren we eraan gewend geraakt dat in een groot deel van Nederland de tengere pantserjuffer de algemeenste pantserjuffer is. Een groot deel van de vliegtijd ligt nog voor ons maar het is duidelijk dat er dit jaar ineens heel weinig zijn, hoe kan dat?

Tengere pantserjuffer was lang een zeldzame soort en zat hier aan de noordgrens van zijn verspreidingsgebied. Door klimaatverandering is hij echter veel algemener geworden. Nu is 2025 zeker geen koud jaar en we hebben ook geen strenge winter gehad. Dat kan dus geen probleem zijn. De tengere pantserjuffer komt vaak voor in plasjes en vennen die opdrogen in de zomer. Als dat te vroeg in de zomer gebeurt, kunnen de larven zich niet ontwikkelen en dan zullen er dus ook minder tengere pantserjuffers vliegen. Maar het was in juni en juli niet extreem droog, dus dat lijkt ook niet het geval. Waarschijnlijk is het nog eerder mis gegaan.

Pantserjuffers overwinteren als ei in een (dode) stengel van pitrus of een andere plant. Ze leggen hun eieren in planten die net in het water staan, maar vaak ook in planten die iets van het water af op de oever staan. In het voorjaar komen ze als prolarfje tevoorschijn en laten ze zich in het water vallen. In augustus staat het water vaak laag en als je dan eieren in de oeverzone van een ondiep ven legt staan die planten na de

winter in het water. Met een Mediterraan klimaat, met droge zomer en natte winter, klopt dat. Nederland is warmer geworden maar we hebben dat Mediterrane regenvalpatroon (nog) niet. In 2024 was de zomer nat en stond het water in augustus op veel plekken heel hoog. De winter en vooral het voorjaar waren droog en eind april / begin mei zal op veel plekken het water lager gestaan hebben dan in augustus 2024. De larven die in die periode tevoorschijn gekomen zijn, vielen vaak op een droge bodem en niet in het water. Zo klein kunnen ze zich amper verplaatsen en zullen ze het water vaak niet bereikt hebben. Zonder larfjes geen juffers natuurlijk. We hoeven ons geen zorgen te maken om de tengere pantserjuffer. Deze keer hadden ze pech maar daar kunnen ze zich prima van herstellen.

Voor de gewone en tangpantserjuffers geldt in mindere mate hetzelfde. Deze soorten zitten echter vaak bij wat dieper water, leggen eieren vaker boven het water (of zelfs onder water) en komen eerder in het jaar uit het ei. Dat maakt dat een groter deel van de larven in het water terecht zal zijn gekomen.

Mannetje tengere pantserjuffer (Foto: Roy van Grunsven)

Voortplanting zadellibel

De laatste jaren worden er vrij regelmatig zadellibellen in Nederland gezien, zo ook dit jaar. Maar dit jaar waren er al heel vroeg zadellibellen, in mei en zelfs één in april. Als ze zo vroeg in Nederland zijn, kunnen ze zich in de zomer voortplanten. De aantallen waren dit jaar veel lager dan in 2019 bij de grote invasie, toen ze zich voor de eerste keer succesvol in Nederland voortplantten. Op 14 augustus vond Wim Deebe een net uitgeslopen zadellibel bij Eindhoven. De dagen daarna zijn er een flink aantal jonge zadellibellen en hun huidjes gevonden.

De habitat is een ondiepe modderige plas aan de rand van een industrieterrein met veel slijkgroen en perzikkruid en langs de rand hier en daar lisdodde. Er vliegen grote aantallen zwervende heidelibellen en een klein aantal tengere grasjuffers, allebei ook soorten van pionierhabitats naast lantaarntjes en gewone oeverlibellen. Behalve zadellibel zijn er ook uitsluitende zuidelijke keizerlibellen gevonden en de grote keizerlibel vloog er ook rond. Toch bijzonder, drie soorten keizerlibellen bij elkaar!

De zadellibel zal zich niet gemakkelijk in Nederland vestigen, ze kunnen als Afrikaanse soort niet overweg met onze winterse temperaturen. In het zuiden van Spanje komt hij nu wel jaarrond voor en daarmee is de kans dat ze in Nederland terecht komen wel groter geworden. Het is dan ook te verwachten dat voortplanting de komende jaren vaker plaats zal vinden.

Een jong mannetje zadellibel bij Eindhoven in 2025 (Foto: Roy van Grunsven)

De voortplanting van de zadellibel (of: al die gekke libellenmensen ;-)) haalde zelfs het Eindhovens Dagblad:

▲ Daar zit-ie. Een legertje fotografen haast zich om de zadellibel te fotograferen. Tweede van links Jan Katsman. © Bert Jansen/DCI Media

Modderpoel in Eindhoven trekt internationaal de aandacht: 'Allemaal voor die ene zadellibel?'

MEET VIDEO

Zadellibellen zijn al superzeldzaam, maar dat ze zich in Nederland voortplanten is helemaal uniek. Rondom een kleine waterberging bij Eindhoven Airport is het dringen voor natuurfotografen. Wat is er zo bijzonder aan dit beestje?

Gert-Jan Buijs

23 augustus 2025, 07:40 • Laatste update: 23 augustus 2025, 11:47

Ervaring van een teller: een bijzondere ontmoeting

Wilma van der Pols schreef:

Ik tel 1 vlinder- en 2 libellenroutes op de Korendijksche Slikken in de Hoeksche Waard. Dit is wat mij donderdag 17 juli overkwam: De libellenroutes leverden, zoals dit jaar tot nu toe altijd het geval is geweest, niet veel op. Ik liep al weer een beetje in mezelf te pruttelen toen ik aan het eind van mijn 'Pit'-route toch nog een gewone oeverlibel in het oog kreeg die aan het bakkeleien was met een soortgenoot. Althans dat dacht ik. Ik keek nog eens goed en die tweede, die inmiddels was gaan hangen, had ook blauw aan zijn achterlijf, maar alleen op de eerste paar segmenten en opvallend groene ogen.....het zal toch niet..... Maar ja dus, het was een zuidelijke keizerlibel ! Hoe leuk is dat!! En omdat ie was gaan hangen heb ik 'm ook nog eens op de foto! GAAF! Pas de 3e ooit op de Slikken waargenomen en de 1e dit jaar!

Ervaring van een teller: leeg water

Ellen Tierie (teller in agrarisch gebied in Oost-Groningen) schreef:

Eindelijk waait het niet! En er is 1/8 bewolking en 22 graden. Ik kan gaan tellen!! Voor het eerst weer sinds weken. Ik liep mijn telronkje wel, ook terwijl de wind om mijn oren floot, want ik had 1 levensgrote vraag: zijn ze er nog?

Waarom die vraag?

Het kanaal, waar ik langs tel, werd uitgebaggerd op de laatste dag van juli. En met uitbaggeren bedoel ik de maaiboom arm diep en schuin het water in waardoor echt alle waterplanten op de kant kwamen. Dan nog een keer die schuine kant meenemen en ook bovenop het maaipad werd er flink gekortwiekt. Ik was verbaasd! Vorig jaar werd er pas eind september gemaaid. Het was toen een groot libellenfeest bij en op het water. Tot nu toe leek het weer een mooi teljaar te worden. Maar helaas. Direct na het baggeren ben ik gaan kijken en het leek er al direct op dat de juffertjes helemaal waren verdwenen. Ik zag hier en daar een paardenbijter boven het water maar van patrouilleren was geen sprake. De enige libel die niet leek opgeschrikt of weggejaagd, was de heidelibel. Die vloog als vanouds op uit de akker met hoge hennepplanten langs het kanaal en ging dan lekker in het strooisel op het maaipad zitten mijmeren over heidelibellendingen.

Gelukkig heb ik nog een vlinder-telrondje, aansluitend aan het kanaal. Daar was weinig veranderd maar tot mijn verbazing zag ik daar paardenbijters wervelen bij de bosrand, waar ik dan langs loop. Een bruine glazenmaker en wat juffertjes op het zandpad. En....heidelibellen. Ook op andere plekken in de buurt zie ik (meer) juffers en libellen. Zijn het de libellen uit "mijn" kanaal? Ik hoop het.

Vandaag dus een inventarisatie.....het water is leeg. Maar er piepen alweer puntjes pijlkruid boven het water. Een oeverlibel vliegt op terwijl ik langsloop. Twee paardenbijters zwerven wat rond. Een keizerlibel steekt over en ook de bruine glazenmaker zie ik op doortocht.

Maar om de zoveel meter vliegt een tandem heidelibellen, eventjes zitten op een grashalmpje en dan weer door met z'n tweetjes. Hoog de lucht in en dan uit zicht verdwijnen boven de hennepplanten. Hier en daar zit er een heidelibel in z'n eentje te zonnen op het strooisel. Ik kan heel dichtbij komen: de steenrode heidelibel met snor.

De teleurstelling was groot maar de onderzoeker in mij is benieuwd: hoe gaat het nu verder?

P.S. Er gaat ook heel veel wel goed, hier in Oost-Groningen. Er zijn meerdere met kruiden ingezaaide akkers en gefaseerd gemaaide bermen in mijn naaste omgeving.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl. Op Facebook is de groep [Libellenmonitoring](#) actief, waar libellentellers (en andere libellenliefhebbers) ervaringen uitwisselen en vragen stellen aan elkaar. Welkom!

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Team Landelijk Meetprogramma Libellen

Gerdien Bos, Roy van Grunsven, Kim Huskens & José Kok

Tel.: 0317-467346

E-mail: meetnet@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetprogramma Libellen. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie 'Nieuwsbrief ontvangen' uit te vinken.